

Směrnice č.j. 16/2020

Program proti šikaně

Škola	 STŘEDNÍ ŠKOLA GRAFICKÁ BRNO PŘÍSPĚVKOVÁ ORGANIZACE
Typ dokumentu: směrnice	
Název: Program proti šikaně	Č.j.: 16/2020
Uložení: sekretariát ředitele SŠG Brno, server SŠG Brno	Verze: 4
Zpracoval: Mgr. Kateřina Dvořáková Datum: 21. 9. 2020	Schválil: Ing. Petr Veselý Datum: 29. 9. 2020
Rozsah platnosti: všechny úseky školy	
Účinnost od: 1. 10. 2020	Účinnost do:
Spisový znak A.3	Skartační lhůta: V 5
Správce dokumentu: Zuzana Koutná Datum: 29. 9. 2020	Přezkoumal: Mgr. Barbora Slováčková Datum: 24. 9. 2020

Program proti šikaně součást Preventivního programu školy

Zpracován na základě Metodického pokynu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MSMT-21149/2016) a příloh Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních, č.j. 21291/2010-28: příloha č. 6 – Školní šikanování, příloha č. 7 – Kyberšikana.

Naše škola respektuje identitu a individualitu každého svého člena, odmítá násilí a zneužití moci v jakékoli podobě a přiznává riziko výskytu šikany.

- Školní program proti šikanování je dlouhodobý a trvalý proces, proto je tento dokument otevřený a během školního roku je doplňován a upravován.
- Vychází ze 13 komponent Speciálního programu proti šikanování M. Koláře.
- Cílem programu je vytvořit ve škole bezpečné, respektující a spolupracující prostředí.
- Na vytváření bezpečného prostředí a předcházení šikany se podílí celá škola.
- Na začátku každého školního roku, příp. po aktualizaci, jsou s ním prokazatelně seznámeni žáci a jejich zákonní zástupci.

Organizace a řízení školy

Otázka prevence šikany a její minimalizace úzce souvisí s dobrou komunikací jednotlivých pracovníků školy. Organizace chodu školy musí umožňovat častou a pružnou komunikaci o problémových jevech. Kdokoliv z pracovníků, kteří si všimnou příznaků nezdravých vztahů a nevhodného chování k některému z žáků, toto neprodleně sdělí třídnímu učiteli a vedení školy. Následuje zosřené sledování vytipovaných žáků a komunikace o jejich projevech. Po vyřešení případu se shrnou postupy a výsledek řešení – poučení pro celý sbor.

Složení užšího realizačního týmu

Třídní učitel, školní metodička prevence, výchovná poradkyně, vedení školy.

Zmapování skutečné situace ve škole a motivování učitelů ke změně

Domníváme se, že díky adaptačnímu programu a průběžným stmelujícím aktivitám, které pro žáky naší školy připravujeme, jsou vztahy mezi žáky ve třídách i mezi třídami převážně pozitivní. Místy se objevuje šikana prvního stupně, tj. pomluvy, intriky, hádky, legrácky na „účet druhého“, vyčleňování jedince z kolektivu. Důležitou roli při prevenci vyčleňování dětí z kolektivu má učitel, zejména třídní učitel.

Vytipování rizikových míst, jejich průběžné sledování a přijetí opatření ke snížení rizik

- WC, chodba, zavřené dveře během přestávky, prostor šaten.
- Náznaky ostrakismu lze pozorovat i při chování žáků ve vyučování.
- Pověřený pedagogický pracovník vykonává dohled nad žáky před začátkem vyučování, během přestávek i po skončení vyučování dokud žáci neopustí budovu školy.
- Dohled nad žáky je funkční, tj. aktivní monitorování chování žáků v daném úseku.

Vzdělávání pedagogických pracovníků a budování týmu

- Pracovníci školy znají důležitost prevence (vytváření bezpečného prostředí a rozvíjení zdravých vztahů mezi žáky) i postupy řešení při zjištění problému.

- Pracovníci školy vědí, jak vypadají příznaky nezdravých sociálních vztahů a vědí, jak mají vhodně reagovat na příznaky či projevy šikany. Znájí 5 fází šikany. Vědí, které reakce jsou nevhodné a neefektivní a nepoužívají je.
- Pracovníci školy si uvědomují důležitost zvládnutí efektivní komunikace, práce s pravidly, metody výběru atd. jako podmínek rozvoje bezpečného prostředí.
- Učitelé se průběžně zúčastňují vzdělávacích seminářů (o prevenci šikanování, o komunikaci, řešení konfliktů, interakci mezi učitelem a žákem, diagnostice klimatu školní třídy, tvorbě pravidel třídy a hodnocení jejich dodržování apod.). Informace z jednotlivých seminářů jsou zprostředkovány ostatním pracovníkům včetně poskytnutí studijních materiálů, sumarizace nových námětů a poznatků.

Preventivně výchovná činnost žáků

- S třídními kolektivy se pracuje na rozvoji pozitivních mezilidských vztahů. Za jejich rozvoj odpovídají především třídní učitelé, kteří dle možností a konkrétní situace ve třídách najdou odpovídající organizační formy (třídnické hodiny, adaptační kurz na začátku školního roku, program Na jedné lodi, Společně na měsíc, Takoví jsme my...)
- Žáci vědí, co je a co není šikana a jak se zachovat, když se v jejich blízkosti objeví. Jsou seznámeni s negativními důsledky šikanování, a to jak pro jeho oběti a pachatele, tak i pro celý třídní (školní) kolektiv. (zajišťuje TU)
- Žáci vědí o zapojení školy do projektu Nenech to být, skrze který mají možnost anonymně nahlásit projevy šikanování ve škole. (zajišťuje TU)

Spolupráce s rodiči

Škola se snaží systémově spolupracovat s rodiči těmito prostředky:

- Rodiče žáků jsou seznámeni s prevencí a řešením šikany ve škole pomocí informativního dopisu zaslaného elektronickou formou na začátku školního roku třídním učitelem, dále pak při třídních schůzkách, popř. mimořádných třídních schůzkách.
- Vzájemné informování:
 - ze strany školy v případě, že se šikana objeví,
 - ze strany rodičů v případě, že zpozorují nějaký problém.
- Spolupráce při řešení.
- Konzultační hodiny.

Školní poradenské služby

Poradenské služby na škole poskytují:

- Výchovná poradkyně Mgr. Dagmar Gallistlová
- Školní metodička prevence Mgr. Kateřina Dvořáková.

Obě absolvovaly akreditované školení „Odborník na řešení školní šikany a kyberšikany“.

Spolupráce se specializovanými zařízeními

Škola má zmapovanou síť pomoci pro žáky i pedagogy ve svém regionu.

Škola spolupracuje s těmito institucemi:

- Pedagogicko-psychologickou poradnou
- Střediskem výchovné péče
- Speciálně pedagogickým centrem
- Odborem péče o dítě a rodinu
- Odborem sociální prevence
- Oddělením prevence kriminality městské policie a Policie ČR
- Linkou důvěry
- Odbornými lékaři – klinický psycholog, psychoterapeut, psychiatr
- apod.

Primární prevence v třídnických hodinách

- Třídní učitelé se při třídnických hodinách zaměřují na činnosti rozvíjející pozitivní vztahy a provádějí zpětnou vazbu uplynulého období s rozbohem.
- Využívají různé metody a techniky na podporu zdravých vztahů ve třídě (aktivační hry, ledolamky, hry na představení, kooperativní hry)
- TU řeší se žáky aktuální problémy ve třídě, snaží se podchytit problémové jevy v jejich počátcích a předejít tak řadě velkých potíží. Vede žáky k prezentaci vlastních názorů, vzájemné diskuzi a k samostatnosti při hledání a realizování možných řešení.
- Žáci jsou seznamováni s následujícími tématy a jsou v nich rozvíjeny tyto dovednosti:
 - Co je a co není šikana
 - Jakým způsobem se zastat oběti
 - Jak vhodným způsobem vyhledat pomoc dospělého

Primární prevence ve výuce

- Všichni učitelé vnímají důležitost vytváření bezpečného prostředí. Vedou důsledně a systematicky žáky k osvojování norem mezilidských vztahů založených na demokratických principech, respektujících identitu a individualitu žáka.
- Učitelé věnují pozornost projevům dětí se zvláštním zřetelem k těm, které by mohly být vyčleňovány.
- Kromě práce ve svém předmětu se cíleně soustředí na rozvoj příznivého klimatu ve třídě – podpora pozitivních vztahů, vzájemného respektu ve všech směrech, úctu k životu druhého člověka a důsledné dodržování jasných pravidel. Umožňují rozvoj spolupráce i zpětnou vazbu.
- Žáci by měli umět pracovat v kruhu při skupinové práci, vyjadřovat se slušně a otevřeně při zpětné vazbě atd.
- Učitelé se snaží vyhnout technikám a metodám, které neúčelně vytvářejí či zvyšují napětí a následně vytvářejí potřebu uvolnit (vybít si) negativní energii např.: veřejné vyhlásování výsledků písemných prací, srovnávání jednotlivých žáků a tříd, ironizování, zesměšňování, nenaplněné hrozby, častý křik, nehlášené písemné práce, vytváření stresového prostředí při učení.

Primární prevence ve školním životě mimo vyučování

Zde se jedná především o prevenci o přestávkách. Dozory musí se zvýšenou intenzitou sledovat riziková místa.

Nápravná opatření

Škola má k dispozici pro zastavení násilí agresorů nápravná opatření:

- a) Výchovní opatření (napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele školy, podmíněné vyloučení).
- b) Snížení známky z chování.
- c) Vyloučení ze školy při mimořádně závažné šikaně a opakované šikaně po rozhodnutí výchovné komise.
- d) Doporučení rodičům, aby dobrovolně umístili žáka do pobytového oddělení střediska výchovné péče, případně doporučení realizovat dobrovolný diagnostický pobyt pro žáky v diagnostickém ústavu.
- e) Podání návrhu orgánu sociálně-právní ochrany dětí k zahájení práce s rodinou.

Legislativní rámec šikany

(1) Škola má odpovědnost za žáky. V souladu s ustanovením § 29 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, jsou školy a školská zařízení povinny zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj

a pro předcházení vzniku rizikového chování. **Z tohoto důvodu pedagog musí šikanování mezi žáky neprodleně řešit a každé jeho oběti poskytnout okamžitou pomoc.**

(2) Podle vyhlášky č. 263/2007 Sb., kterou se stanoví pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení zřízených Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí, odpovídá i za škodu způsobenou žákům v době vykonávání přechodného dohledu, tj. při vyučování a v přímé souvislosti s ním.

(3) Ředitel školy nese také odpovědnost za zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví pro své zaměstnance podle § 101 a § 102 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.

(4) Škola má **ohlašovací povinnost při výskytu šikany** v následujících případech:

- Dojde-li k šikaně v průběhu vyučování, s ním souvisejících činností anebo poskytování školských služeb, má **škola povinnost tuto skutečnost oznámit zákonnému zástupci jak žáka, který byl útočníkem, tak žáka, který byl obětí**. Tato povinnost vyplývá ze školského zákona (§ 21 odst. 2 školského zákona, podle něhož mají zákonní zástupci dětí a nezletilých žáků právo mj. na informace o průběhu a výsledcích vzdělávání dítěte či žáka a právo vyjadřovat se ke všem rozhodnutím týkajícím se podstatných záležitostí jejich vzdělávání). Skutečnost, že žák někoho šikanoval nebo byl šikanován, lze chápat jako významnou skutečnost, která v průběhu vzdělávání nastala.
- **Škola ohlašuje orgánu sociálně-právní ochrany dětí** takové skutečnosti, které nasvědčují tomu, že dítě je v ohrožení buď proto, že ho ohrožuje někdo jiný nebo proto, že se ohrožuje svým chováním samo (viz § 6, 7 a 10 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů); v případě šikany se jedná o všechny případy, které škola oznámila policejnímu orgánu nebo státnímu zástupci a dále případy, které výše uvedeným nebyly oznámeny i přesto, že se stalo něco závažného, protože nebyl zákonný důvod.
- **Dojde-li v souvislosti se šikanou k jednání, které by mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu, obrací se škola na Policii ČR.** Trestní oznámení je možné podat také na státní zastupitelství. Tuto skutečnost oznámí ředitel školy nebo jiná pověřená osoba jakoukoliv formou (písemně, telefonicky, osobně) na Policii ČR, v ideálním případě přímo specialistovi na problematiku mládeže Služby kriminální policie a vyšetřování, jinak na nejbližším obvodním oddělení Policie ČR. V takovém případě vystupuje tato osoba jako oznamovatel a má právo na vyrozumění do jednoho měsíce od podání oznámení. Oznámení může podat také zákonný zástupce dítěte.

Šikana učitele a pracovníka školy

- Jde o problém týkající se všech členů školy, není výsledkem osobnostních charakteristik učitele a pracovníka školy.
- Nesmí být chápána jako individuální selhání konkrétního učitele a pracovníka školy.

Principy předcházení šikaně zaměřené na učitele

- Dodržování doporučení pro vytváření a udržování bezpečné školy uvedené v Programu proti šikaně a Preventivním programu školy, klást důraz na dobré sociální klima.
- Vedení školy vyjadřuje pedagogům podporu, oceňuje jejich práci, vytváří atmosféru důvěry, podporuje spolupráci v pedagogickém sboru a zastává nekonfliktní způsob řešení problémů.
- Pedagog nastavuje a uplatňuje jasná pravidla ve třídě, na konflikt nebo nerespektování reaguje včas, pracuje s pravidly chování a používá stanovené důsledky jejich nerespektování, vyhýbá se řešení konfliktu a konfrontaci ze strany žáka před celou třídou, usměřňuje řešení na individuální konzultaci.

- Pedagog nezpůsobuje ponížení nebo zesměšnění žáka před třídou, při hodnocení zachovává jeho důstojnost.
- Problémy neřeší sám, ale ve spolupráci se školním poradenským pracovištěm či vedením školy.

Krizový plán při výskytu šikany učitele

- 1) Při podezření na šikanu učitele se pedagog (pracovník školy) obrátí na pracovníka školního poradenského pracoviště nebo vedení školy osobně nebo formou elektronické schránky důvěry (www.nntb.cz).
- 2) Na základě prvotní informace situaci citlivě prošetří člen školního poradenského pracoviště, případně pozvaný odborník na řešení šikany, a ve spolupráci s vedením školy zjedná nápravu.
- 3) V případě bezprostředního ohrožení pedagoga žákem/žákou si pedagog zajistí pro sebe bezpečí (odejde ze třídy, přivolá si pomoc apod.) a požádá kolegu/vedení školy o zajištění dohledu ve třídě, případně izolaci agresora a zajištění bezpečí pro ostatní žáky ve třídě.
- 4) Pro třídu, kde se šikana odehrávala, zajistí škola intervenční program k řešení šikany.

Kázeňská opatření

Z důvodu závažnosti tohoto jednání se, podle míry agrese, udělují snížené stupně z chování a podmíněná vyloučení či vyloučení žáka ze školy, viz. platný školní řád.

Ing. Petr Veselý
ředitel

Tato směrnice nahrazuje směrnici č.j. 07/2020

V Brně dne 21. 9. 2020

Přílohy:

- Příloha č. 1 Charakteristika šikany, podoby šikany
- Příloha č. 2 Varovné signály šikanování
- Příloha č. 3 Stádia šikanování
- Příloha č. 4 Postup při řešení počátečních stádií šikanování
- Příloha č. 5 Literatura a webové stránky
- Příloha č. 6 Zápis z rozhovoru - formulář
- Příloha č. 7 Kontakty na specializovaná zařízení
- Příloha č. 8 Informace pro rodiče o školním programu proti šikanování
- Příloha č. 9 Krizový scénář pro výbuch skupinového násilí při pokročilé šikaně
- Příloha č. 10 Kyberšikana

Příloha č. 1 Charakteristika šikany, podoby šikany

Šikana je forma násilí (agrese), která ve škole ohrožuje naplňování zásad a cílů vzdělávání. Při jejím výskytu dochází k narušení pocitu bezpečí žáků a/nebo pedagogů. I při relativně malé intenzitě šikany může u žáků i pedagogů, kteří šikanou prošli, docházet k závažným psychickým traumatům.

Šikana je agresivní chování ze strany žáka/ů vůči žákovi nebo skupině žáků či učiteli, které se v čase opakuje (nikoli nutně) a je založeno na vědomé, záměrné, úmyslné a obvykle skryté snaze ublížit fyzicky, emocionálně, sociálně a/nebo v případě šikany učitele také profesionálně. Šikana je charakteristická nepoměrem sil, bezmocností oběti, nepříjemností útoku pro oběť a samoučelností agrese.

Znaky šikany

- Záměrnost
- Cílenost
- Nepoměr sil
- Opakovanost (jak často to dělají)
- Dlouhodobost (od kdy to dělají)
- Samoučelnost agrese
- Nepříjemnost útoku
- Stupňovitost
- Bezmoc (stejně mi nikdo nepomůže)

Podoby šikany

- **Přímá šikana – fyzická** (bití, plivání, tahání za vlasy, nevhodné doteky apod.), **verbální** (vulgární nadávky, zraňující komentáře, výhrůžky, násilné a manipulativní příkazy, sexuálně nevhodný jazyk), **neverbální** (urážlivá gesta a zvuky, zírání, používání zstrašujících nebo výhrůžných výrazů ve tváři nebo v řeči těla, ničení/kradení/schovávání věcí nebo učebních pomůcek, vysmívání se žákovi).
- **Nepřímá šikana** – má za cíl způsobit emocionální a psychologické utrpení a poškodit sociální status oběti. Tato šikana je vykonávána způsobem, kdy útočník působí bolest tak, aby to vypadalo, že žádný takový záměr ve skutečnosti nemá. Je většinou **nefyzická** (záměrná ignorace, izolování žáka nebo učitele, rozšiřování zákeřných pomluv a lží, neoprávněná nařčení ze sexuálního obtěžování nebo nespravedlivého hodnocení (u učitele), ničení pověsti a reputace, ponižování před ostatními žáky i pedagogy, nepříjemné sexuální provokace).
- Elektronická šikana, tj. **kyberšikana** – zakládání falešných profilů na jméno žáka či učitele s dehonestujícím obsahem, prezentace ponižujících videí na portálech, prezentace zraňujících komentářů na webu, rozesílání vulgárních nebo výhrůžných koláží s tváří žáka, učitele nebo příslušníků jeho rodiny, výhrůžné SMS nebo e-maily apod. Kyberšikana má ze své podstaty mnohem větší dosah, čímž se ještě více zhoršuje prožívání oběti.

POZOR! Šikana x škádlení (chybí nepoměr sil, žák je schopen škádlení opětovat, bránit se mu, zastavit ho). Ve chvíli, kdy se žák škádlení nebo agresi neumí nebo nemůže bránit, cítí se bezradný a bezmocný, a přesto škádlení nebo agrese pokračuje, pak toto chování přerůstá v šikanu.

Příloha č. 2 Varovné signály šikanování

Důvodem nebo obsahem šikany může být jakákoli odlišnost žáka např. fyzická zdatnost (fyzicky slabý žák apod.), vzhled (nosí brýle apod.), hmotnost (má nadváhu apod.), akademické ambice, barva pleti, tělesná neobratnost, inteligence – snížení rozumových schopností nebo naopak nadání, jazyková/komunikační bariéra, socioekonomická odlišnost, psychická odlišnost (bojácnost, přecitlivělost apod.), speciální vzdělávací potřeby žáka (žák s autismem, poruchami v chování apod.).

Je proto důležité umět rozpoznat přímé a nepřímé signály šikanování, které bývají obvykle nenápadné.

Přímé varovné signály šikanování mohou být např.:

- posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet, např. z důvodu etnicity, sexuální orientace, náboženského vyznání apod.;
- kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejm. pronášené nepřátelským, nenávistným, pohrdavým tónem;
- nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil;
- příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem;
- skutečnost, že se žák podřizuje ponižujícím a panovačným příkazům spolužáků;
- nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k nucení spoluúčasti na nich;
- honění, strkání, štouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvláště silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí;
- rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout;
- žák se snaží bránit cestou zvýšené agrese, podrážděnosti, odmouvání učitelům apod.

Nepřímé varovné signály šikanování mohou být např.:

- žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády;
- při týmových sportech bývá jedinec volen do družstva mezi posledními;
- při přestávkách vyhledává blízkost učitelů;
- má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený;
- působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči;
- stává se uzavřeným;
- jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje;
- jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené;
- zašpiněný nebo poškozený oděv;
- stále postrádá nějaké své věci;
- odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy;
- mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy;
- začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole;
- odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.

Zákonní zástupci žáků by si měli všimnout především těchto možných signálů šikanování:

- za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi;
- dítě nemá kamaráda, s nímž by trávil volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.;
- dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem;
- nechce jít do školy (zvláště když dříve mělo školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno pozorovat i strach;
- ztráta chuti k jídlu;
- dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o odvoz autem;
- dítě chodí domů ze školy hladové (agresori mu berou svačinu nebo peníze na svačinu);
- usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!";
- dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně;
- dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objevují výkyvy nálad;
- zmínky o možné sebevraždě;
- odmítá svěřit se s tím, co ho trápí;
- dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze;
- dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí;
- dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, projevuje i zlobu vůči rodičům;
- dítě si stěžuje na neurčitě bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma; své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.);
- dítě se vyhýbá docházce do školy;
- dítě se zdržuje doma více, než mělo ve zvyku.

Příloha č. 3 Stadia šikanování

První stadium: Zrod ostrakismu

Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíben a není uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, spřádají proti němu intriky, dělají na jeho účet „drobné“ legrácky apod. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

Druhé stadium: Fyzická agrese a přitvrzování manipulace

V zátěžových situacích (což může být i školou vytvářené konkurenční prostředí), kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odreagovávají nepříjemné pocity, například z očekávané těžké písemné práce, z konfliktu s učitelem nebo prostě jen z toho, že chození do školy je obtěžuje. Manipulace se přitvrzuje a objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese. Stupňování agrese může být dáno také neřešením předchozí situace.

Třetí stadium (klíčový moment): Vytvoření jádra

Vytváří se skupina agresorů, úderné jádro. Tito šířitelé „viru“ začnou spolupracovat a systematicky, nikoliv již pouze náhodně, šikanovat nejvhodnější oběti. V počátku se stávají jejich oběťmi ti, kteří jsou už osvědčeným objektem ostrakizování. Třída ví, o koho jde. Jde o žáky, kteří jsou v hierarchii nejnižší, tedy ti „slabí“. Většinou platí mezi ostatními žáky názor - „raději on, než já“.

Čtvrté stadium: Většina přijímá normy

Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. V této době získává neformální tlak ke konformitě novou dynamiku a málokdo se mu dokáže postavit. Platí „Buď jsi s námi, nebo proti nám.“ U členů „virem“ přemožené skupiny dochází k vytvoření jakési alternativní identity, která je zcela poplatná vůdcům. I mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě – aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

Páté stadium: Totalita neboli dokonalá šikana

Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem. Obrazně řečeno nastává éra „vykořisťování“. Žáci jsou rozdělení na dvě sorty lidí, které pro přehlednost můžeme označit jako „otrokáře“ a „otroky“. Jedni mají všechna práva, ti druzí nemají práva žádná. Ve čtvrtém a pátém stadiu hrozí reálné riziko prorůstání parastruktury šikany do oficiální školní struktury. Stává se to v případě, kdy iniciátor šikanování je sociometrickou hvězdou. Je žákem s výborným prospěchem, má kultivované chování a ochotně pomáhá pedagogovi plnit jeho úkoly.

Zvláštnosti u psychických šikan

U psychických šikan zůstává princip stadií nezměněn. Nicméně jejich podoba je jiná. V popředí je nepřímá a přímá verbální agrese čili psychické násilí. Často se zraňuje „jen“ slovem a izolací. Rozdíl je pouze v tom, že se nestupňuje násilí fyzické, ale psychické. Krutost psychického násilí si však v ničem nezadá s nejbrutálnější fyzickou agresí. (Kolář, 2011)

Příloha č. 4 Postup při řešení počátečních stádií šikanování

Základní postup ze skupiny scénářů první pomoci u počátečních stádií šikany podle Dr. M. Koláře. Tento postup patří do skupiny scénářů těch případů odhalení šikany, které zvládne škola sama vlastními silami, bez pomoci odborníka.

- 1) Odhad závažnosti onemocnění skupiny (1.-5. stádium). Rozpoznání, zda nejde o neobvyklou formu šikanování (standardní forma). Stanovení formy šikany (na základě tří kritérií – způsob chování a výpovědí obětí a svědků, závažnost a četnost agresivních projevů, doba po jakou šikanování trvalo).
- 2) Rozhovor s informátory a oběťmi
- 3) Nalezení vhodných svědků
- 4) Individuální rozhovory se svědky – co, kdo, kde, kdy, jak, jak často, jak, proč (ne u oběti), nepřipustné je společné vyšetřování agresorů a svědků a konfrontace oběti s agresory
- 5) Ochrana oběti
- 6) Předběžné vyhodnocení a volba ze dvou typů rozhovoru:
 - a) Rozhovor s oběťmi a rozhovor s agresory (směřování k metodě usmíření)
 - b) Rozhovor s agresory – dobře se připravit – jinak ztráta času, musíme znát vnější obraz šikanování, princip „přítlačení ke zdi“ (směřování k metodě vnějšího nátlaku)
- 7) Realizace vhodné metody
 - a) Metoda usmíření
 - b) Metoda vnějšího nátlaku – výchovná komise s agresorem a jeho rodiči, výchovná opatření
- 8) Třídnická hodina – efekt metody usmíření, oznámení o potrestání agresorů
- 9) Rozhovor s rodiči oběti – setkání až po úplném vyšetření. Informace o zjištění a závěrech školy, domluvit se na dalších opatřeních
- 10) Třídni schůzka
- 11) Práce s celou třídou

Ukázka zapracování základního postupu do konkrétní školní praxe:

- 1) Jakékoliv náznaky nevhodného sociálního chování bereme vážně.
- 2) Vedeme diskrétně rozhovor s obětí či s informátorem. Sepíšeme zápis z pohovoru - Tento zápis je zdrojem nejvíce informací, velmi důležitý pro další práci, důležité je chránit informace i zdroj (od koho víme a co). Obsah sdělení je přesně to, co říká ten člověk, nic víc, žádné další vlastní domněnky, vlastní slova, zajímá nás hlavně kdo, kde, kdy, jak.
- 3) Zajistíme bezpečnost oběti.
- 4) Informujeme třídního učitele a kohokoliv z užšího realizačního týmu (ŠMP, VP).
- 5) Najdeme si vhodné svědky, nikdy nevyšetřujeme veřejně. Informace získáváme diskrétně od seriózních svědků, popřípadě konfrontací jejich svědectví. Hledáme žáky, kteří s obětí sympatizují, kamarádí s ní, nepřijímají normy šikanování. Určitě NE slušné žáky dle výběru učitele, nebo kteří se dobře učí nebo náhodně vybrané ze zasedacího pořádku.
- 6) Svoláme užší realizační tým.
- 7) Provedeme rozhovory s oběťmi
- 8) Provedeme rozhovory s agresory (zajistíme, aby se nemohli domluvit).
- 9) Nedopustíme konfrontaci oběti s útočníky.
- 10) Svoláme výchovnou komisi (pedagogickou radu).
- 11) Informujeme rodiče. Neumožníme konfrontaci rodičů oběti a útočníka.
- 12) Pracujeme se třídou, kde k události došlo.

Při vyšetřování a řešení pokročilé šikany se škola obrací na externí odborníky na šikanu, kteří jsou vybavení pro řešení třetího, čtvrtého a pátého stádia.

Mgr. Renata Ježková, renata.jezkova@dum-brno.cz, 725 038 131
Helena Adamusova, helena.adamusova@pppbreclav.cz, 728 899 454

Při řešení by se škola měla vyvarovat těchto nevhodných postupů:

- přehlížení, bagatelizací agresivního nebo násilného chování,
- odkazování na to, aby si oběť svoji situaci řešila sama, „postavila se jí“,
- nucení žáků, aby veřejně řekli, co viděli nebo se veřejně ihned na místě omlouvali,
- vedení rozhovoru s žákem o situaci před ostatními žáky, vedení rozhovorů žáků zapojených do šikany společně,
- nedostatečného vyhodnocení závažnosti problému a z toho plynoucí volby neadekvátních postupů nebo nepřiměřeného trestu,
- emotivního řešení problému (k řešení problému je třeba přistupovat věcně),
- agresivního řešení problému (např. násilím),
- příliš autoritativního řešení (např. zastrašováním nebo vyhrožováním), což může vést spíše ke zhoršení situace, případně ke skrytějším formám šikany, nebo i k jinému rizikovému jednání,
- předjímání recidivy útočnicka,
- řešení i méně závažného rizikového chování v součinnosti s policií (zbytečná kriminalizace útočnicka),
- automatického obviňování oběti (sekundární viktimizace),
- vyhýbání se problematickým aktivitám jako zdrojům budoucí šikany.

Příloha č. 5 Literatura a webové stránky

Kolář M. (2011). Nová cesta k léčbě šikany. Praha: Portál.

Kolář, M. (2001, 2005). Bolest šikanování. Praha: Portál.

Kolář, M. (2000, 1997). Skrytý svět šikanování ve školách. Praha: Portál.

Mertin, V., Krejčová, L.: Problémy schování ve škole – jak na ně, Individuální výchovný plán, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013

Svoboda, J., Němcová, L.: Krizové situace výchovy a výuky, Praha: Triton, 2015

Martínek, Z.: Agresivita a kriminalita školní mládeže, 2. aktualizované vydání, Praha: Grada, 2015

Edice Dobrá škola, Patologické vztahy ve skupině, Praha: Raabe, 2011

Skácelová, L.: Metodika vedení třídnických hodin, klinika Adiktologie, 2012

Nápadník 65 aktivit, Třída v pohodě aneb aktivity pro podporu dobrých vztahů mezi žáky

Kol. autorů, Kyberšikana a její prevence, příručka pro učitele, Plzeň 2009

Suchomelová, N.: Džungle před tabulí, ebook

Web Minimalizace šikany, www.minimalizacesikany.cz (poradna, publikace, letáky ke stažení apod.)

Společenství proti šikaně, www.sikana.org

Internet poradna, www.internetporadna.cz

Sdružení Linka bezpečí (116 111), www.linkabezpeci.cz

Veřejný ochránce práv, www.ochrance.cz.

Amnesty International ČR, www.amnesty.cz

E-Nebezpečí pro učitele, www.e-nebezpeci.cz

Národní centrum bezpečnějšího internetu, www.ncbi.cz

Portál E-Bezpečí, www.e-bezpeci.cz

Online poradna projektu E-Bezpečí, www.napisnam.cz

Kontaktní centrum, které přijímá hlášení, týkající se nezákonného a nevhodného obsahu internetu, www.Horka-linka.cz

Vyhledávací aplikace certifikovaných primárně preventivních programů také v oblasti šikany: <http://www.nuv.cz/t/pracoviste-pro-certifikace/poskytovatele>

Příloha č. 6 Zázpis z rozhovoru - formulář

ZÁPIS Z POHOVORU

Datum:

Čas:

Kdo:

Obsah sdělení:

Dohoda:

Datum zápisu:

Podpis zapisovatele:

Podpis oznamovatele:

Příloha č. 7 Kontakty na specializovaná zařízení

PEDAGOGICKO-PSYCHOLOGICKÁ PORADNA BRNO, Poradenské centrum pro drogové a jiné závislosti poskytuje odborné psychologické a speciálně pedagogické služby dětem a mládeži. Nabízí pomoc při řešení výukových a výchovných problémů, a v oblasti prevence rizikového chování. Pracují s třídními kolektivy, mapují i vztahy mezi žáky. Poskytují poradenství a intervence při řešení šikany.

adresa: Sládkova 45, 613 00 Brno

tel.: 548 526 802, 723 252 765

e-mail: sladkova@pppbrno.cz

web: www.poradenskecentrum.cz

SPOLEČNOST PODANÉ RUCE, o.p.s. nabízejí intervenční programy zaměřené na řešení šikany ve třídách.

adresa: Hapalova 22, 621 00 Brno

tel.: 549 211 278

e-mail: prevence@podaneruce.cz

web: www.podaneruce.cz

RATOLEST BRNO, o. s. působí na děti a mladistvé v oblasti prevence drog, šikany a kriminality. Učí je, jak smysluplně trávit volný čas.

adresa: třída Kpt. Jaroše 7b, 602 00 Brno

tel.: 545 243 839, 773 826 837

e-mail: ratolest@ratolest.cz

web: www.ratolest.cz

PROBAČNÍ A MEDIAČNÍ SLUŽBA vykonává dohled nad pachateli trestných činů, kontroluje výkon alternativních trestů. Působí na obviněného, aby vedl řádný život, a vykonává činnosti směřující k urovnání konfliktního stavu mezi obviněným a poškozeným. Poskytuje komplexní pomoc a podporu obětem trestných činů.

adresa: Moravské nám. č. 132/2, Brno

tel.: 546 592 213, 546 592 122

e-mail: pmsbrno@pms.justice.cz

web: www.pmscr.cz

DIAGNOSTICKÝ ÚSTAV PRO MLÁDEŽ, STŘEDISKO VÝCHOVNÉ PÉČE A ŠKOLNÍ JÍDELNA

Ambulantní pracoviště preventivní zařízení, poskytující preventivní služby dětem (dospívajícím) a jejich rodinám při řešení výchovných problémů. Zaměřuje se na děti (dospívající) ve věku od 15 do 18 let. Ambulantní pracoviště poskytuje poradenské služby a informační služby pro děti a jejich rodiče, pro školská zařízení.

adresa: Veslařská 246, 637 00 Brno

tel.: 725 549 807, (542 518 539)

e-mail: kontakt@dum-brno.cz

web: www.dum-brno.cz

Středisko výchovné péče (odloučené pracoviště) preventivní zařízení, které nabízí komplexní pomoc dětem a rodičům potýkajícím se s výchovnými problémy.

adresa: Veslařská 252, 637 00 Brno

tel.: 543 216 685, 722 952 499

e-mail: svpbrno@svpbrno.cz

web: www.svpbrno.cz

Příloha č. 8 Informace pro rodiče o školním programu proti šikanování

Vážení rodiče,

naše škola má na veřejnosti dobré jméno. Velmi si toho vážíme. Nicméně i ta nejlepší škola není zcela imunní proti výskytu šikanování. Proto chceme být připraveni zachytit případné ubližování silnějších slabším hned v počátku a účinně takové bezprávi zastavit. S tímto záměrem jsme vytvořili program proti šikanování. Jeho důležitou součástí je spolupráce nás pedagogů s Vámi – rodiči. Prosíme Vás proto o pomoc. Kdybyste měli podezření či dokonce jistotu, že je Vašemu dítěti ubližováno, bezprostředně se na nás obraťte (na třídního učitele, školního metodika prevence či vedení školy). Využit lze také e-schránku důvěry, kterou najdete na webových stránkách www.nntb.cz. Vaši informaci budeme brát velmi vážně a situaci budeme odborně a bezpečně řešit.

Příloha č. 9 Krizový scénář pro výbuch skupinového násilí při pokročilé šikaně

- A) První kroky pomoci
 - Zvládnutí vlastního šoku – bleskový odhad závažnosti a formy šikany
 - Bezprostřední záchrana oběti, zastavení skupinového násilí
- B) Příprava podmínek pro vyšetření
 - Zalarmování pedagogů na poschodí a informování vedení školy
 - Zabránění domluvě na křivé skupinové výpovědi
 - Pokračující pomoc oběti (přivolání lékaře)
 - Oznámení na policii, paralelně – navázání kontaktu se specialistou na šikanování, informace rodičům
- C) Vyšetřování
 - Rozhovor s obětí a informátory
 - Nalezení nejslabších článků, nespolupracujících svědků
 - Individuální rozhovory se svědky
 - Rozhovor s agresory
- D) Náprava
 - Změna konstelace skupiny

Příloha č. 10 Kyberšikana

Kyberšikana je forma agrese, která se uplatňuje vůči jedinci či skupině osob s **použitím informačních a komunikačních technologií** (počítačů, tabletů, mobilních telefonů a dalších moderních komunikačních nástrojů), a ke které dochází opakovaně, ať už ze strany původního agresora či dalších osob – tzv. sekundárních útočníků (např. opakované sdílení nahrávky, opakované komentování apod.).

Ačkoli je kyberšikana zpravidla definována jako činnost záměrná, **může vzniknout i nezáměrně** – např. jako nevhodný vtip, který se v on-line prostředí vymkne kontrole.

Kyberšikana je často zaměňována s tzv. **on-line obtěžováním** – jednorázové útoky, jejichž dopad je pouze dočasný. „Opravdová“ kyberšikana musí splňovat zejména kritéria opakovanosti, musí být dlouhodobá a musí být vnímána jako ubližující. Oběť se pak nedokáže útokům účinně bránit, existuje mocenská nerovnováha.

Jak předcházet kyberšikaně na úrovni školy:

- Pravidla používání ICT a mobilních telefonů jsou zavedena ve školním řádu, provozním řádu počítačových učeben a ve směrnici Pravidla provozu počítačové sítě.
- Vyučující ICT informují žáky na začátku školního roku/dle potřeby i průběžně/opakovaně připomínat/ o netiketě a „listině práv na internetu“.
- Být vzorem vhodného užívání moderních technologií.
- Pracovat na povědomí žáků o rizikovém chování na internetu.
- Začlenit témata spojená s rizikovým chováním na internetu do výuky.
- Vzdělávat pedagogy.
- Podporovat pozitivní využívání technologií.

Jak předcházet kyberšikaně na úrovni jednotlivých pedagogů:

- Posilovat empatii mezi žáky.
- Pracovat na klimatu třídy, školy.
- vést k úctě k druhým lidem.
- Dávat žákům pozitivní zpětnou vazbu.
- Vytvářet dobré vztahy mezi žáky a kolegy.
- Důsledně zakročovat vůči projevům agrese.

Strategie řešení kyberšikany

A. Vhodný postup pro oběť kyberšikany:

- Zachovat klid – nejednat ukvapeně
- Uschovat důkazy – sms zprávy, e-mailové zprávy, zprávy z chatu, uložte www stránky apod. Na základě těchto důkazů může být proti útočníkovi zahájeno vyšetřování.
- Ukončit komunikaci s pachatelem – nekomunikovat s útočníkem, nesnažit se ho žádným způsobem odradit od jeho počínání, nevyhrožovat, nemstít se. Cílem útočníka je vyvolat v oběti reakci, ať už je jakákoli.
- Blokovat pachatele a blokovat obsah, který rozšiřuje – pokusit se zamezit útočníkovi přístup k účtu nebo telefonnímu číslu oběti, kontaktovat poskytovatele služby.
- Identifikovat pachatele
- Oznamit útok dospělým (učitel, rodič)
- Nebát se vyhledat pomoc u specialistů – kontaktovat specializované organizace, Policii

B. Řešení kyberšikany z pohledu školy

Vzhledem k tomu, že kyberšikana je úzce propojena s tradičními formami šikany, které běžně probíhají ve škole, kyberšikana je také v prostředí školy řešena.

Základním úkolem je zmapování konkrétního případu, který nám pomůže rozhodnout se pro správný postup řešení.

Co může dělat škola:

- 1) Podpořit oběť a zajistit její bezpečí – zklidnění oběti, nabídnout podporu. V součinnosti s IT odborníkem (poskytovatelem dané on-line služby, administrátory služeb) zajistit, aby kyberšikana dále nepokračovala (odstranit závadný obsah z internetu – smazat videa, která oběť ponižují, odstranit závadné fotografie, zablokovat profil pachatele atd.
- 2) Zajistit co nejvíce důkazních materiálů – pořídit si snapshoty s důkazním materiálem, stáhnout dané internetové stránky do lokálního počítače, zajistit si seznam žáků, kteří se stali publikem kyberšikany.
- 3) Incident vždy vyšetřit – vyšetřování zahrnuje zjištění, kde incident probíhal, jak dlouho trval, kdo se do něj zapojil, jaký dopad měl na oběť apod.
- 4) Informovat rodiče – o incidentu je nutné informovat rodiče oběti i rodiče agresora, rodiče poučit o tom, jaký bude postup řešení na úrovni školy, případně o tom, že daný případ nespadá do kompetence školy a že mají právo využít právních služeb. (pokud útok proběhl mimo vyučování a nemá návaznost na šikanu, která probíhá ve škole)
- 5) Zkonzultovat řešení s dalšími institucemi.
- 6) Žádat o konečný verdikt a informace – po vyšetření celé situace je nutné trvat na konečném stanovisku všech zainteresovaných institucí (Policie ČR, OSPOD, PPP...).
- 7) Zvolit odpovídající opatření – při potrestání agresorů postupovat v souladu se školním řádem.
- 8) Realizovat preventivní opatření – aby se nežádoucí chování v budoucnu neopakovalo, např. realizace projektových dnů zaměřených na prevenci, příprava materiálů pro podporu prevence, posilování dobrých vztahů mezi žáky, hraní rolí apod.

C. Řešení kyberšikany z pohledu rodiče

- 1) Zajistit bezpečí a podporu dítěte.
- 2) Vyšetřit situaci – rodič musí rozumět, co se přesně stalo, kdo byl do kyberšikany zapojen, jaká byla prvotní příčina apod.
- 3) Vyhnout se bezprostřednímu zákazu přístupu dítěte k IT – zákaz přístupu dítěte k IT situaci neřeší, nemá ani preventivní efekt.
- 4) Kontaktovat školu, specializovanou instituci či přímo rodiče agresora – společně s nimi rodič zajistí odstranění závadných materiálů, provést blokaci, promyslet postup řešení. V případech kdy bylo vyhrožováno fyzickým napadením nebo pokud existuje podezření, že byl spáchán trestný čin, je vhodné kontaktovat Policii ČR.
- 5) Požadovat konečný verdikt – jak byli potrestáni pachatelé, jaká opatření bude škola nadále realizovat ke zlepšení bezpečí svých žáků aj.
- 6) Vyvodit důsledky a stanovit opatření – v případě, že se dítě stalo pachatelem kyberšikany, je nutné ho potrestat, v případě opakovaného páchaní kyberšikany pak trest úměrně navyšovat, aby si uvědomilo, že je jeho chování neakceptovatelné a opravdu závažné.
- 7) Spolupracovat se školou i po skončení kyberšikany.

Možnosti a limity školy

Škola má **jednoznačnou odpovědnost** za děti a žáky. V souladu s ustanovením § 29 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, **jsou školy a školská zařízení povinny zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování.**

Z tohoto důvodu **pedagog musí šikanování mezi žáky neprodleně řešit a každé jeho oběti poskytnout okamžitou pomoc.**

Při stanovení kompetencí při řešení kyberšikany je třeba zjistit, zda **jednání prokazatelně souvisí s činností školy.**

Pokud ano:

- Škola pomůže oběti zajistit důkazy.
- Škola postupuje podle krizového plánu.
- Školský zákon nově (od 1. 9. 2017) definuje formulaci zvláště závažného porušení školského zákona, kdy je ředitel školy povinen v uvedeném případě žáka SŠ vyloučit. Jde o hrubé opakované slovní a fyzické projevy násilí na ostatních žácích, nebo také na učitelích.
- V závažnějších případech kyberšikany (kdy naplňuje skutkovou podstatu trestného činu) škola kontaktuje Policii ČR a OSPOD.
- Škola informuje zasažené žáky o výsledcích šetření ve škole a udělených trestech.

Pokud ne:

- Škola nemůže udělovat kázeňské tresty, popř. snížené známky z chování za činnost, která se nestala během vyučování nebo v rámci akcí organizovaných a zajištěných školou, kde učitel vykonává nad žáky dohled.
- Škola doporučí rodičům oběti, aby se obrátili na Policii ČR a specializovanou instituci (Linka bezpečí, Dětské krizové centrum, PPP).
- Škola informuje (se souhlasem zletilého žáka nebo ZZ žáka nezletilého) zasažené žáky o postupu při řešení kyberšikany. Žákům sdělí, že škola v tomto případě trestat nemůže, proto byl případ předán policii. Děti potřebují vědět, že za každé nepřiměřené chování přijde trest.

Škola má ohlašovací povinnost při výskytu šikany v následujících případech:

- Dojde-li k šikaně/kyberšikaně v průběhu vyučování, s ním souvisejících činností anebo poskytování školských služeb má škola povinnost tuto skutečnost oznámit ZZ žáka, který byl útočníkem, tak ZZ žáka, který byl obětí. (vyplývá z § 21 odst. 2 školského zákona, podle něhož mají ZZ děti a nezletilých žáků právo mj. na informace o průběhu a výsledcích vzdělávání dítěte či žáka a právo vyjadřovat se ke všem rozhodnutím týkajícím se podstatných záležitostí jejich vzdělávání.
- Škola ohlašuje OSPOD takové skutečnosti, které nasvědčují tomu, že dítě je v ohrožení buď proto, že ho ohrožuje někdo jiný, nebo proto, že se ohrožuje svým chováním samo. V případě šikany se jedná o všechny případy, které škola oznámila policejnímu orgánu nebo státnímu zástupci, a dále případy, které výše uvedeným nebyly oznámeny i přesto, že se stalo něco závažného, protože nebyl zákonný důvod.
- Dojde-li v souvislosti se šikanou k jednání, které by mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu, obrací se škola na Policii ČR. Tuto skutečnost oznámí ředitel školy jakoukoliv formou (písemně, telefonicky, osobně) na Policii ČR na nejbližším obvodním oddělení policie nebo přímo specialistovi na problematiku mládeže Služby kriminální policie a vyšetřování. V takovém případě vystupuje tato osoba jako oznamovatel a má právo na vyzoomění do jednoho měsíce od podání oznámení. Oznámení může podat také ZZ dítěte.

Doporučené odkazy:

- E-Bezpečí www.e-bezpeci.cz – projekt zaměřený na prevenci rizikového chování na internetu, poradenská linka www.napisnam.cz, materiály na podporu výuky, publikace a osvětové materiály ke stažení
- Projekt E-Nebezpečí pro učitele www.e-nebezpeci.cz – prezentace pro učitele
- Projekt Seznam se bezpečně www.seznamsebezpecne.cz
- Linka bezpečí www.linkabezpeci.cz – poradenská linka zaměřená na prevenci rizikového chování

- Bezpečně on-line www.bezpecne-online.cz – stránky pro teenagery, rodiče a učitele s informacemi o bezpečném používání internetu, prevenci a řešení kyberšikany
- Dětské krizové centrum www.ditekrize.cz
- Úřad pro ochranu osobních údajů www.uoou.cz – institut zaměřený na ochranu osobních údajů, poradenství
- Minimalizace šikany MIŠ www.minimalizacesikany.cz – praktické rady pro rodiče, učitele a děti, jak řešit šikanu a jak jí předcházet, poradna
- Projekt NNTB „Nenech to být“ www.nntb.cz – internetový systém a mobilní aplikace bojující proti šikaně a vylučování z kolektivu na školách po celé ČR
- Projekt Nebud' obětí! www.nebudobet.cz – projekt zaměřený na rizika internetu a komunikačních technologií
- Projekt Internetem Bezpečně www.internetembezpecne.cz – formou různorodých vzdělávacích aktivit klade za cíl zvýšit povědomí uživatelů o rizicích v internetovém prostředí